

Motion av Sonia Lunnergård (kd) m fl om kultur som hälsobringare

Människan har både materiella och immateriella behov. Bådadera måste tillfredsställas för att hela människan ska leva och må bra både fysiskt och psykiskt. Kristdemokraterna har alltid hävdats att det är för stor fokusering på materiella värden och tillgångar på bekostnad av de immateriella. Inom sjukvården har en medvetenhet om de immateriella värdenas betydelse för hälsan vuxit sig allt starkare.

Kultur är ingen merkostnad utan måste ses som en investering. Det finns både ekonomiska och mänskliga vinster att vinna på att satsa på kultur och att se kopplingen mellan kultur och hälsa.

En sjukhusclown som lockar ett cancerdrabbat barn till skratt eller en musikterapeut som väcker minnen hos en dement patient är goda exempel på kultur i hälsans tjänst. Tillgång till kulturupplevelser gör att vi lever längre, mår bättre och påskyndar tillfrisknandet, den manar till kommunikation och eftertanke.

Rapporter inom forskningsprogrammet "Kultur i vården och vården som kultur" visar tydligt att kultur i olika former påverkar hälsan positivt, både i förebyggande och i direkt syfte.

I till exempel en studie som omfattande 12 000 personer under nio års tid visade det sig att människor som inte tillägnar sig någon kultur alls hade dubbelt så hög dödlighet som personer som regelbundet ägnade sig åt kulturella aktiviteter. Med kulturell aktivitet avsågs där läsning, musik, bio, kyrkobesök, museibesök etcetera. Även efter att bakomliggande faktorer så som rökning, sjukdom, inkomst och socialt nätverk räknats bort var dödligheten i den ena gruppen 60 procent högre än i den grupp som tillägnade sig kulturella aktiviteter. De aktiviteter som gav mest tydliga utslag var konstmuseer, bio och konserter. Vi vet också att närheten till grönska och möjligheten att få tillbringa tid i en trädgård har läkande effekter.

Det finns mycket positiva inslag i vårt landsting redan idag. Landstinget erbjuder olika program till vårdinrättningar både i landstingskommunal, kommunal och privat regi. Programmen innehåller alltifrån dans, kultur och teater till högläsning. Kulturnämnden har även projektanslag som i första hand riktar sig till barn och äldre.

Men "Kultur i vården" kan vidareutvecklas. Framför allt är vi övertygade om att besparingar på kultur inom vården ger totalt motsatt effekt - det blir sämre hälsa och därmed ökade vårdkostnader. Vårt landsting skulle kunna gå vidare genom att arbeta med följande frågor:

Fortsatt forskning

Vi anser att det är nödvändigt att resurser satsas långsiktigt på forskning kring sambanden mellan kultur och hälsa, inte bara som tidsbegränsade projekt utan att det ska bli en naturlig del inom vårdforskningen. Erfarenheter från forskningsprogrammet "Kultur i vården och vården som kultur" måste systematiskt kanaliseras ut till utbildningar inom vård och arbetsmiljö.

Obligatoriska inslag av kultur i olika vårdutbildningar

Med de resultat vi hittills har kunnat se om sambandet mellan kultur och hälsa är det uppenbart att personer som jobbar inom vård och omsorg behöver mer kunskap i frågan. Vi föreslår därför att utbildning i kulturens effekter och hur kultur kan användas i både förebyggande och i direkt hälsobefrämjande syfte ska vara obligatoriskt under praktiktjänstgöring och i fortbildningen.

Införandet av kulturcheckar

Liksom företag skattefritt får sponsra sina anställda med friskvård för att förbättra hälsan anser vi att samma sak borde gälla för kultur. Vi vill införa kulturcheckar som ska vara en skattebefriad löneförmån från arbetsgivaren till löntagaren.

Kulturchecken ska vara ett betalningsmedel som kan användas för inköp av till exempel böcker, konst, teater, konserter, opera, balett, museibesök med mera. Kulturchecken skulle ge fler människor möjlighet att få del av olika kulturupplevelser vilket bevisligen har positiva effekter för hälsan.

Rätt till CD-spelare

Forskning har tydligt visat på musikens effekt för hälsan. Musiken har givit imponerande resultat både för barn, sjuka och dementa. Vi vill att varje patient som stannar en längre tid och som önskar musik ska få det tillfredsställt genom att få tillgång till CD-spelare.

Rätt till högläsning

Liksom musik är en form av "lyssnande" kultur är också högläsning detta. För många personer som inte själva kan läsa kan högläsning vara ett betydelsefullt sätt att få en avkopplande kulturell upplevelse. Vi vill därför att det på alla sjukhus ska vara obligatoriskt att erbjuda högläsning. Den enskilde patienten ska inte behöva vara beroende av att det finns eldsjälur bland personalen som ser vikten av detta.

Vi hemställer

att landstingsfullmäktige beslutar att skapa förutsättningar för ett långsiktigt engagemang för forskning om kultur i vården,

att landstingsfullmäktige beslutar att utbildning om kulturens betydelse för hälsan ska vara obligatorisk under praktiktjänstgöring och vidareutbildning,

att landstingsfullmäktige beslutar att utreda möjligheterna att inrätta kulturcheckar på motsvarande sätt som personal idag har rätt ekonomiskt stöd till fysisk friskvård,

att landstingsfullmäktige beslutar att patienter ska ha rätt till att få tillgång till en CD-spelare för att kunna lyssna på musik,

att landstingsfullmäktige beslutar att varje sjukhus ska erbjuda högläsning till de patienter som så önskar.

Stockholm den 3 maj 2005

Sonia Lunnergård (kd)

Pia Lidwall (kd)

Åke Holmström (kd)

Margaretha Åkerberg (kd)